

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

Iyul №7, 2026

Агробизнес, наука и
технология

AGROBIZNES FAN VA TEXNOLOGIYALAR

Agribusiness, science and
technology

№ 083688

ISSN:
3060-5245

Toshkent-2026

Platform &
workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomurov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vitautas Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umiddilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray
tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

Jurnalning ilmiyligi:

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 30.11.2024-yildagi
№364/5-sonli qarori bilan
08.00.00-Iqtisodiyot fanlari
bo'yicha, 08.05.2025-yildagi
№370/5-sonli qarori bilan
06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari
bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy
ilmiy natijalarini chop etish
tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 673 sahifa.

E'lon qilishga 2026-yil 30-iyulda
ruxsat etildi.

JAMSHID SHODMONOV

The growth of online shopping in Uzbekistan and its impact on consumer behavior.....412

ERKABOYEVA JASMINA SAFARALI QIZI

Xususiyl tadbirkorlik: kichik biznesning rivojlanishi va strategik yutuqlari.....426

TASHNAZAROVA SITORA FAXRIDDINOVNA

Sanoat tarmoqlarini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning zaruriyati va o'ziga xos xususiyatlari.....432

ERGASHEVA SHAXZODA BAHROM QIZI

Sun'iy intellekt yordamida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish.....442

BAHROM KAMILOVICH AVEZOV

Orol dengizi mintaqasida qashshoqlikni kamaytirish: ijtimoiy-iqtisodiy, ekologik va institutsional yondashuvlarning ko'p o'lchovli tahlili.....448

MAHMUDOV QUDRATILLO XURSANDBEK O'G'LI

O'zbekiston tijorat banklarida kredit risklarini baholash va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish: xalqaro standartlar va milliy amaliyot.....458

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

OCHILDIEV UKTAM OLLANAZAROVICH

Surxondaryo viloyatida anor yetishtirishning agrotexnologik xususiyatlari.....466

XUDAYQULOV JONIBEK BOZAROVICH, QASHQABOYEVA CHULPANOY TULKUNOVNA, ALISHEROV XASAN ALISHER O'G'LI

Dunyo mamlakatlari va O'zbekistonda sholini muttasil yetishtirishda mineral va organik o'g'itlar qo'llashning hosildorlikga ta'siri.....472

ЧОРИЕВА ЗАРХОЛ ҚОДИРОВА

Суғориш усуллари ва тартибини анор навлари фенологик фазаларининг ўтиш муддати ва давомийлигига таъсири.....478

MIRZASOLIYEV MIRZAOSIMJON MIRZASOYPOVICH

Oraliq ekin sharoitida turli ekish sxemalarining piyoz hosildorligiga ta'siri.....484

МАВЛОНОВА НАСИБА УМАРОВА

Оптималь суғориш ва сув танқислиги шароитида ғўзанинг навлараро мураккаб дурагайларида олинган оила, тизма ва навида 1000 донa чигит вази белгисининг шаклланиши.....488

MUXTOROV O'ZBEKXON BURHONOVICH

Davlat mulkchiligi sharoitida qishloq xo'jaligi yerlarini me'yoriy baholashning gibril modeli: obyektiv va bozor signallarini integratsiyalash asosida.....493

YO'LDOSHEV NURBEK ERGASHOVICH, SAYFULLAEVA MAXBUBA ILXOMOVNA

«Alpek» mahalliy antigelmint substansiyasining quyonlarda o'tkir toksikligini klinik, gematologik va biokimyoviy baholash.....501

OCHILOVA MUXAYYO SHAKAR QIZI

Baholash natijalari asosida yer tuzish loyihalarini optimallashtirish.....509

YULDASHOV NURBEK ERGASHOVICH, ZAHRIDDINOVA GAVHAR HASAN

QIZI

Chorvachilik mahsulotlari xavfsizligini ta'minlashda go'sht va go'sht mahsulotlarini veterinariya-sanitariya jihatidan baholash usullari va ilmiy-amaliy ahamiyati.....516

MIRZASOLIYEV MIRZAOSIMJON MIRZASOYPOVICH, SHOKIROV ALISHER

JO'RABOYEVICH

Piyozni oraliq ekin sifatida ko'chatidan ekib yetishtirishda piyoz nav namunalarining rivojlanish bosqichlarini davomiyligi.....521

ТРЯНОВСКАЯ РАНО АБДУСАТТАРОВНА, ИСАМУХАМЕДОВ САЛИХ

ШУКУРОВИЧ

Сезонная динамика клинических показателей Африканских страусов разных возрастных групп в условиях Узбекистана.....526

TURDALIEV JAMOLBEK MO'MINALIEVICH, SANAQULOV SUXROB

FARMONQULOVICH

Teskari Osmos texnologiyasi yordamida minerallashgan kollektor-drenaj suvlarini tozalash va uning tuproq ekologik-meliorativ holatiga ta'siri.....531

BO'RIYEV ABROR NORTAJIYEVICH, NIZOMOV RUSTAM AXROLOVICH

No'sh piyozdan bosh piyoz yetishtirishda ekish sxemalarining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri.....539

KAMALOVA NARGIZA MAXAMMADOVNA

Pomidorni kokteyl tipidagi duragay namunalarining hosildorligi.....545

OCHILOVA MUXAYYO SHAKAR QIZI

Yer tuzishni majmuaviy baholashning integrallashgan ko'rsatkichini shakllantirish va hisoblash algoritmi.....552

BOLTAYEV SAYDULLO MAQSUDOVICH, MELIYEVA FAROG'AT SHAVKAT

QIZI

Kuzgi bug'doyning (*Triticum Aestivum* L.) biometrik ko'rsatkichlari va hosil elementlarining shakllanishiga mineral o'g'itlarga qo'shimcha tabiiy adsorbentlarni qo'llashning ta'siri.....567

UZOQOV ADIXAMJON ABRORJON O'G'LI

Qator orasi va ko'chat qalinligining sholi hosili va don sifatiga ta'siri.....571

BOBOBEKOVA SHAROFAT DO'STNAZAR QIZI

Sug'oriladigan yerlarning sho'rlanish dinamikasi va meliorativ holatini baholash.....576

MUNIRA SHAVKATOVNA XUDAYQULOVA

Sabzavot loviyasi (*Phaseolus Vulgaris* L.)ning navlari o'sishi, dukkak shakllanishi va hosildorligiga ta'siri.....582

ESHONQULOV JAMOLIDDIN SAPORBOY O'G'LI, XUDAYBERGENOV

NE'MATULLA MATKARIMOVICH, TO'XTAYEVA GULSHAN PO'LOTOVNA

Buxoro-10 (Sardor-1) va Porloq-1 g'o'za navlari ekilgan tajriba dalasi tuprog'ining suv o'tkazuvchanligi.....587

SAYFIDINOV XAYITMUROD ZIYEDULLAYEVICH

Ekish chuqurligi va minutuganak vaznining kartoshka Sante navi Palak hamda ildiz massasiga ta'siri.....591

SUG'ORILADIGAN YERLARNING SHO'RLANISH DINAMIKASI VA MELIORATIV HOLATINI BAHOLASH

BOBOBEKOVA SHAROFAT DO'STNAZAR QIZI

Guliston davlat universiteti
Agrokimyo va agrotuproqshunoslik
yo'nalishi talabasi
E-mail: bobobekovasharofat3@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda 2023–2024-yillarda Sirdaryo viloyati Oqoltin tumanidagi sug'oriladigan yerlarning tuproq sho'rlanish darajasi va meliorativ holati tahlil qilindi. Tadqiqot Sirdaryo viloyati Meliorativ ekspertiza markazining rasmiy monitoring ma'lumotlari asosida amalga oshirildi. Tuproq sho'rlanishi dinamikasini baholashda taqqoslash va statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqot natijalari sho'rlanmagan va kuchsiz sho'rlangan yerlar maydoni ortganini, o'rtacha hamda kuchli sho'rlangan tuproqlar maydoni esa kamayganini ko'rsatdi. Olingan natijalar meliorativ tadbirlar, xususan sho'r yuvish ishlari va kollektor-drenaj tizimlarining samarali ishlashi tuproq holatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Mazkur tadqiqot natijalari sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yaxshilash, tuproq unumdorligini oshirish hamda qishloq xo'jaligi yerlaridan barqaror foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sug'oriladigan yerlar, tuproq sho'rlanishi, melioratsiya, sho'r yuvish, meliorativ holat, tuproq unumdorligi, drenaj, sizot suvlari, tuproq sho'rlanishi dinamikasi, qishloq xo'jaligi, sug'orish.

Аннотация. В данном исследовании проведён анализ уровня засоления почв и мелиоративного состояния орошаемых земель Акалтынского района Сырдарьинской области за 2023–2024 годы. Исследование выполнено на основе официальных данных мониторинга Сырдарьинского областного центра мелиоративной экспертизы. Для оценки динамики засоления почв были использованы сравнительный и статистический методы анализа. Результаты показали увеличение площади незасоленных и слабозасоленных земель, а также сокращение площади средне- и сильнозасоленных почв. Полученные данные подтверждают эффективность мелиоративных мероприятий, в частности промывки засоленных почв и эффективного функционирования коллекторно-дренажной сети, в улучшении состояния почв. Результаты исследования служат научной основой для совершенствования мелиоративного состояния орошаемых земель, повышения плодородия почв и разработки практических рекомендаций по устойчивому использованию сельскохозяйственных земель.

Ключевые слова: орошаемые земли, засоление почв, мелиорация, промывка засоленных почв, мелиоративное состояние, плодородие почв, дренаж, грунтовые воды, динамика засоления почв, сельское хозяйство, орошение.

Abstract. This study analyzes the soil salinity levels and the meliorative status of irrigated lands in Oqoltin District, Syrdarya Region, during 2023–2024. The research was based on official monitoring data provided by the Syrdarya Regional Meliorative Expertise Center. Comparative and statistical methods were used to evaluate the dynamics of soil salinity. The results showed an increase in the area of non-saline and slightly saline lands, while the areas of moderately and strongly saline soils decreased. These findings confirm the effectiveness of meliorative measures, particularly salt leaching and the proper operation of drainage systems, in improving soil conditions. The results of this study provide a scientific basis for improving the meliorative status of irrigated lands, enhancing soil fertility, and developing practical recommendations for the sustainable management of agricultural land.

Keywords: irrigated lands, soil salinity, melioration, salt leaching, meliorative status, soil fertility, drainage, groundwater, soil salinity dynamics, agriculture, irrigation.

KIRISH

Sug'oriladigan yerlar O'zbekiston qishloq xo'jaligining asosiy ishlab chiqarish vositasi hisoblanib, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, eksportbop qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish hamda agrar tarmoqni barqaror rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri tuproq sho'rlanishidir. Tuproqning sho'rlanishi natijasida uning fizik, kimyoviy va biologik xossalari yomonlashadi, o'simliklarning oziqlanish jarayoni buziladi, suvdan foydalanish samaradorligi pasayadi hamda qishloq xo'jaligi ekinlarining hosildorligi sezilarli darajada kamayadi. Respublikamizning Mirzacho'l hududi, jumladan Sirdaryo viloyatining Oqoltin tumani tabiiy-iqlim sharoiti, sizot suvlari sathining yaqinligi va sug'orish tizimining o'ziga xos xususiyatlari tufayli tuproq sho'rlanishiga moyil hududlardan biri hisoblanadi. Mazkur hududda yerlarning meliorativ holatini yaxshilash, sho'rlanish darajasini kamaytirish va tuproq unumdorligini saqlash maqsadida sho'r yuvish, kollektor-drenaj tarmoqlaridan samarali foydalanish hamda ilmiy asoslangan sug'orish texnologiyalarini qo'llash muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da qishloq xo'jaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalanish, sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yaxshilash, suvni tejovchi texnologiyalarni keng joriy etish hamda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Sug'oriladigan yerlarning sho'rlanishi dunyoning qurg'oqchil va yarim qurg'oqchil mintaqalarida uchraydigan eng dolzarb ekologik hamda agroekologik muammolardan biri hisoblanadi.

FAO mutaxassislarining ta'kidlashicha, dunyo bo'yicha sug'oriladigan yerlarning salmoqli qismi turli darajada sho'rlangan bo'lib, bu holat qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Sho'rlanishning asosiy sabablari sifatida sizot suvlari sathining yuqoriligi, sug'orish suvlarining sifati, drenaj tizimlarining yetarli ishlamasligi hamda iqlim o'zgarishi natijasida bug'lanishning ortishi qayd etilgan.

Mahalliy olimlardan S.A. Abdullayev va X. Namazov o'z tadqiqotlarida sug'oriladigan tuproqlarning meliorativ holatini yaxshilashda sho'r yuvish, kollektor-drenaj tarmoqlarini samarali ishlatish va ilmiy asoslangan sug'orish me'yorlarini qo'llash muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaganlar. Ularning fikricha, sho'r yuvish tadbirlarini o'z vaqtida va me'yor asosida amalga oshirish tuproq eritmasidagi suvda eruvchan tuzlar miqdorini kamaytirib, tuproq unumdorligini tiklashga xizmat qiladi.

R.S. Ayers va D.W. Westcot sug'orish suvining sifati hamda sho'rlanish o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib, suvning minerallasuv darajasi ortishi tuproq sho'rlanishining kuchayishiga sabab bo'lishini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

Mualliflarning qayd etishicha, drenaj tizimlari samarali ishlaydigan hududlarda sho'rlanish darajasi sezilarli darajada kamayadi.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI

Tadqiqot obyekti sifatida Sirdaryo viloyati Oqoltin tumanidagi sug'oriladigan yer maydonlari tanlandi. Tadqiqotda Oqoltin tumanining Bobur, Sardoba, Farg'ona, Andijon, Mustaqil diyor, A.Toirov, S.Siddiqov, U.Nosir va K.Ukubayev nomli fermer xo'jaliklarining 2023 va 2024-yillar 1-oktabr holatiga oid sug'oriladigan yerlarning sho'rlanish darajasi bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Tadqiqot uchun foydalanilgan ma'lumotlar Sirdaryo viloyati Meliorativ ekspertiza markazi tomonidan olib borilgan meliorativ monitoring va yerlarning sho'rlanish holatini baholash natijalari asosida olindi. Monitoring davomida sug'oriladigan yerlarning umumiy maydoni hamda sho'rlanmagan, kam sho'rlangan, o'rtacha sho'rlangan va kuchli sho'rlangan yerlar maydoni (gektarda) aniqlanib, rasmiy hisobotlar shakllantirilgan. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, statistik tahlil va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. 2023 va 2024-yillardagi ko'rsatkichlar o'zaro taqqoslanib, sho'rlanish darajasidagi o'zgarishlar aniqlandi. Sho'rlanish toifalari bo'yicha maydonlarning mutlaq o'zgarishi (gektarda) va ulushi (%) hisoblandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari Sirdaryo viloyati Oqoltin tumanidagi sug'oriladigan yerlarning 2023 va 2024-yillardagi meliorativ holatida ijobiy o'zgarishlar kuzatilganini ko'rsatdi. Statistik ma'lumotlar tahliliga ko'ra, tumandagi umumiy sug'oriladigan yer maydoni o'zgarmagan holda 39 859 gektarni tashkil etgan. Biroq sho'rlanish darajasi bo'yicha yer maydonlarining taqsimlanishida sezilarli ijobiy siljishlar qayd etildi. 2023-yilda sho'rlanmagan yerlar maydoni 482 gektarni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 819 gektarga yetdi. Bu esa bir yil davomida 337 gektarga yoki qariyb 70 % ga oshganini ko'rsatadi. Mazkur o'zgarish hududda meliorativ tadbirlar, xususan sho'r yuvish ishlarining o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilgani, kollektor-drenaj tizimlarining samarali ishlashi hamda sug'orish suvlaridan oqilona foydalanish natijasida yuzaga kelganini ko'rsatadi. Kam sho'rlangan yerlar maydoni ham ijobiy dinamikani namoyon etdi. 2023-yilda 35 472 gektarni tashkil etgan ushbu maydon 2024-yilda 36 172 gektarga yetib, 700 gektarga ortdi. Bu holat o'rtacha sho'rlangan yerlarning bir qismi meliorativ tadbirlar ta'sirida kam sho'rlangan toifaga o'tganini ko'rsatadi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, o'rtacha sho'rlangan yerlar maydoni 3 809 gektardan 2 843 gektarga kamaygan. Ya'ni bir yil davomida 966 gektar maydonda sho'rlanish darajasi pasaygan. Eng e'tiborli natijalardan biri kuchli sho'rlangan yerlar maydonining keskin qisqarganidir. 2023-yilda 96 gektarni tashkil etgan kuchli sho'rlangan maydon 2024-yilda 25 gektargacha kamaygan. Natijada 71 gektar maydon kuchli sho'rlanish toifasidan chiqarilgan bo'lib, bu ko'rsatkich meliorativ tadbirlarning yuqori samaradorligini ifodalaydi.

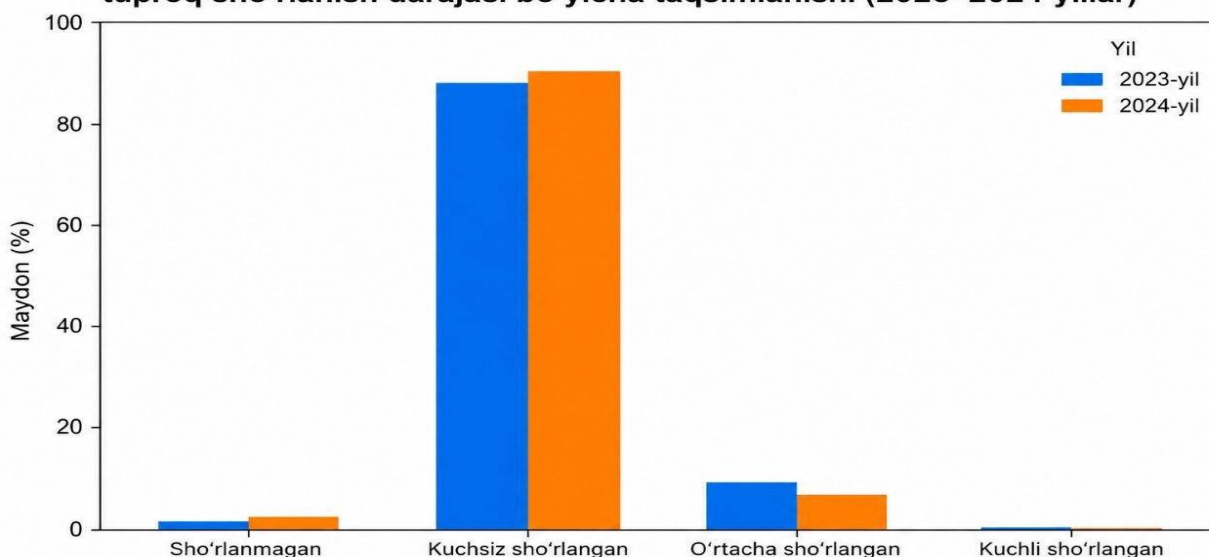

1-jadval

**Oqoltin tumanida tuproq sho'rlanishi bo'yicha sug'oriladigan
maydonlarning taqsimlanishi to'g'risida 2023-2024-yillar 1-oktabr
holatiga ma'lumot**

Xo'jaliklar	Yillar	Sug'oriladi- gan m-n, ga	shundan, yerlarning sho'rlanish toifalari, ga			
			Sho'rlan- magan	Kam sho'rlan- gan	O'rtacha sho'rlan-gan	Kuchli sho'rlan- gan
Bobur	2023	4800	83	4341	376	
	2024	4800	104	4479	217	
Sardoba	2023	4682		3980	686	16
	2024	4682		4150	532	
Farg'ona	2023	4267	20	3839	408	
	2024	4267	71	3786	410	
Andijon	2023	3411	93	3220	98	
	2024	3411	150	3183	78	
Mustaqil diyor	2023	2464	43	2329	92	
	2024	2464	86	2301	77	
A.Toirov	2023	4596		3310	1206	80
	2024	4596		3674	897	25
S.Siddiqov	2023	4790	47	4260	483	
	2024	4790	98	4358	334	
U.Nosir	2023	8042	141	7607	294	
	2024	8042	224	7634	184	
K.Ukubayev	2023	2807	55	2586	166	
	2024	2807	86	2607	114	
JAMI:	2023	39859	482	35472	3809	96
	2024	39859	819	36172	2843	25

**Oqoltin tumanida sug'oriladigan yerlarning
tuproq sho'rlanish darajasi bo'yicha taqsimlanishi (2023–2024-yillar)**

**1-rasm. Oqoltin tumanida sug'oriladigan yerlarning tuproq sho'rlanish
darajasi bo'yicha taqsimlanishi (2023-2024-yillar)**

Xo'jaliklar kesimida olib borilgan tahlillar ham ayrim xo'jaliklarda meliorativ holat sezilarli yaxshilanganini ko'rsatdi. Xususan, Bobur, Sardoba, Farg'ona, Andijon hamda Mustaqil diyor fermer xo'jaliklarida sho'rlanmagan va kam sho'rlangan yerlar ulushi ortgan, o'rtacha hamda kuchli sho'rlangan maydonlar esa kamaygan. Bu xo'jaliklarda sho'r yuvish ishlarini o'z vaqtida tashkil etish, kollektor-drenaj tarmoqlarini tozalash va sug'orish me'yorlariga amal qilish muhim omil bo'lgan.

XULOSA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, 2023–2024-yillar davomida Sirdaryo viloyati Oqoltin tumani sug'oriladigan yerlarining meliorativ holatida ijobiy o'zgarishlar kuzatilgan. Tahlil natijalariga ko'ra, sho'rlanmagan yerlar maydoni 482 gektardan 819 gektarga, kam sho'rlangan yerlar esa 35 472 gektardan 36 172 gektarga oshgan. Shu bilan birga, o'rtacha sho'rlangan yerlar 3 809 gektardan 2 843 gektarga, kuchli sho'rlangan yerlar esa 96 gektardan 25 gektarga kamaygan. Olingan natijalar shuni tasdiqlaydiki, hududda amalga oshirilgan meliorativ tadbirlar, jumladan sho'r yuvish ishlarini o'z vaqtida bajarish, kollektor-drenaj tarmoqlarining samarali ishlashi hamda sug'orish suvlaridan oqilona foydalanish tuproq sho'rlanishini kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etgan. Natijada yerlarning meliorativ holati yaxshilanib, qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirish uchun qulay sharoit yaratilgan. Tadqiqot shuningdek, Oqoltin tumani sharoitida sho'rlanish jarayoni tabiiy-iqlim omillari, sizot suvlari sathi va sug'orish tizimining holati bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatdi. Shu sababli meliorativ monitoringni muntazam olib borish, sho'rlanish darajasini tizimli nazorat qilish hamda olingan ma'lumotlar asosida ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilish muhim hisoblanadi. Kelgusida sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yanada yaxshilash maqsadida sho'r yuvish tadbirlarini ilmiy asoslangan me'yorlar bo'yicha amalga oshirish, kollektor-drenaj tizimlarini muntazam ta'mirlash, suvni tejovchi sug'orish texnologiyalarini keng joriy etish va tuproq sho'rlanishi monitoringini zamonaviy geoinformatsion hamda raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Mazkur tadqiqot natijalari Sirdaryo viloyati Oqoltin tumani sug'oriladigan yerlarining meliorativ holatini baholash, tuproq sho'rlanishining oldini olish hamda yer resurslaridan samarali foydalanishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da qishloq xo'jaligida yer va suv resurslaridan samarali foydalanish.

2. Abdullayev, S.A., & Namazov, X. (2011). Tuproq melioratsiyasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.

3. Ayers, R.S., & Westcot, D.W. (1985). Water Quality for Agriculture. FAO Irrigation and Drainage Paper No. 29. Rome: FAO.
4. Qodirov, A.A. (2018). Tuproqshunoslik. Toshkent: "Fan" nashriyoti.
- O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. (2022). Sug'oriladigan yerlarning meliorativ holatini yaxshilash bo'yicha uslubiy tavsiyalar. Toshkent.
5. Sirdaryo viloyati Meliorativ ekspertiza markazi. (2023-2024). Oqoltin tumani sug'oriladigan yerlarining meliorativ holati bo'yicha hisobot. Guliston.
6. Richards, L.A. (Ed.). (1954). Diagnosis and Improvement of Saline and Alkali Soils. USDA Agriculture Handbook No. 60.
7. Qodirov, A.A., & Rasulov, B.M. (2020). Sug'oriladigan tuproqlarning meliorativ holatini yaxshilashning ilmiy asoslari. Tuproqshunoslik va agrokimyo, 2, 15–22.
8. Islomov, S.S., & Ergashev, M.M. (2021). Sug'oriladigan yerlar sho'rlanishining agroekologik xususiyatlari. Agro Ilm, 4, 28–33.

2026-yil, iyul. №7-son.

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjurnal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669225** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №083688

**Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy**